

Zijn pedofielen boosdoeners?

(gepubliceerd in De Morgen 8/12/79)

door Etienne Vermeersch

De deining die de laatste weken te Gent is ontstaan, naar aanleiding van de musical 'Snoepjes', bracht iemand van de redactie van 'De Morgen' ertoe mij te vragen hierover een stuk te schrijven. Ik heb geaarzeld maar juist deze aarzeling was uiteindelijk het argument om het te aanvaarden: ik zal wel niet de enige zijn die deze materie met een zeker omzichtigheid wenst te benaderen en die dus de nood aanvoelt aan verdere discussie en verdieping van de inzichten. Daarom deze bijdrage.

Principes

Ethische discussies kunnen niet behoorlijk gevoerd worden zonder een duidelijke precisering van de uitgangspunten, de basiswaarden, die men wenst te verdedigen.

Wellicht zullen degenen die zich als progressief of 'links' ervaren, zich enigszins terugvinden in de beginselen die ik hier voorleg. Ik vind ze essentieel maar in de grondige uiteenzetting zouden verdere nuanceringen noodzakelijk zijn. Overigens heeft iedereen het recht zijn morele uitspraken op andere uitgangspunten te baseren, maar om een discussie mogelijk te maken zou men die wel expliciet moeten formuleren.

a) Ik keur alle handelingen goed die tot gevolg hebben dat ellende en pijn van mezelf en van mijn medemensen worden verminderd, of de vreugde en de genieting bevordert; ik vind die daden immoreel die het geluk verminderen of het lijden groter maken.

b) Het kan gebeuren dat een handeling voor de ene vreugde bijbrengt en een ander nadeel berokkent; in dit geval geniet het de voorkeur aan de eigen genieting te verzaken, eerder dan de pijn van de ander te verhogen.

c) Het feit dat men daden afkeurt, moet niet noodzakelijk leiden tot afschuw voor de dader; wraakzucht en haat kunnen in enkele gevallen hoogstens als begrijpelijke reacties op immorele daden worden beschouwd; ze zijn niet iets waarop men fier moet zijn.

Nu volgen twee typische linkse stellingen:

d) Bovenvermelde houdingen hebben betrekking op alle mensen, zonder onderscheid van ras of klasse, zelfs op misdadigers.

e) De beslissing of daden gunstig of ongunstig zijn voor het menselijk geluk, mag niet op basis van traditie of intuïtie gebeuren, maar moet het resultaat zijn van rigoureuze wetenschappelijke bewijsvoering; vooral indien men mensen wenst te veroordelen of te straffen. Dit wat de moraal betreft.

Voor het strafrecht moet men het volgende in acht nemen:

f) Niet alles wat immoreel is moet door de maatschappij bestraft worden: straffen hebben slechts zin indien bewezen is dat ze werkelijk efficiënt zijn in het verhogen van het welzijn van de maatschappij en de bescherming van de individuen.

g) Strafrecht zal altijd iets kunstmatige hebben: voor de rechtszekerheid is het nodig duidelijke lijnen te trekken (bv. exact 16 jaar voor de al dan niet strafbaarheid van seksuele betrekkingen); in de feiten zelf bestaan echter slechts vloeiende overgangen. Alleen een doordachte wetgeving en een genuanceerde rechtspraak kunnen dit tekort enigszins goedmaken.

Moraal en seksualiteit

Vanuit deze of gelijkaardige principes zijn velen stilaan tot de overtuiging gekomen dat het beleven van seksualiteit, **wanneer dit gebeurt op vrijwillige basis, door personen die zelfstandig kunnen beslissen**, geen morele afkeuring verdient **wanneer daardoor niemand wordt geschaad**. Dit betekent dat er geen enkele grond voor morele veroordeling bestaat voor bv. masturbatie, orale, genitale of anale betrekkingen van homoseksuele of heteroseksuele aard, inclusief partnerruil, groepsseks en seksuele orgieën, travestisme, fetisjisme en bestialiteit (dit laatste indien er geen dierenmishandeling bij te pas komt). De recente uitlatingen van een procureur in een Brussels proces over 'uitspattingen' in een zgn. 'ontuchthuis', zouden dan ook gewoon potsierlijk zijn indien ze niet zo'n triestige gevolgen hadden.

Wie een morele (of strafrechtelijke) veroordeling wil uitspreken, zou eerst moeten bewijzen dat het lijden van iemand erdoor intenser wordt. Men kan opwerpen dat in sommige van die gevallen sprake kan zijn van echtbreuk die pijn veroorzaakt. Inderdaad, maar zelfs dan ligt het immorele niet in de seksuele daad, maar in de ontrouw of het onverdiend verbreken van een intieme relatie.

Zelfs incest tussen broer en zuster kan volgens deze principes alleen verworpen worden als het tot een bevalling komt (genetisch risico); incest tussen ouders en kinderen is veelal af te wijzen omdat het een zelfstandige beslissing bij het kind meestal niet mogelijk is.

Sado-masochisme is slechts toelaatbaar wanneer vaststaat dat men steeds autonoom en zonder moeite uit de relatie kan stappen. Prostitutie die niet uit materiële of psychische nood ontstaat en in volle onafhankelijkheid gebeurt (zonder pooier) lijkt mij niet immoreel; steeds op grond van dezelfde criteria.

Ik herhaal dat wie meent toch morele of juridische bezwaren tegen dit alles te hebben, de principes zou moeten vermelden waarop hij zijn veroordeling baseert.

Ik heb het hier over dit aspect van moraal dat betrekking heeft op het beoordelen van het gedrag van anderen. Wij hebben het volste recht voor eigen handelen sommige van deze daden wansmakelijk en onaanvaardbaar te vinden. Maar wat ons afstotelijk lijkt, kan voor een ander prettig zijn en zolang die ander ons daarmee niet last valt. Dit gaat ons geen zier aan en evenmin moet de Staat een bepaald model van esthetica opdringen.

Pedofilie

Onder alle types van seksueel gedrag ligt het probleem van de pedofilie het moeilijkst. Ik definieer hier gemakshalve (het is een moeilijke geschiedenis) pedofilie als een seksuele relatie met jongens of meisjes voor de puberteit, of, in bredere (ook juridische hanteerbare) zin, voor 16 jaar. Enerzijds is men geneigd tegenover deze verlangens en dit

gedrag van een medemens respect op te brengen, omdat ook hij het recht heeft zijn vorm van geluk na te streven.

Anderzijds zegt het criterium dat het eigen geluk niet opweegt tegen de schade die men mogelijk aan een ander kan toebrengen. Het vermoeden van deze schade ontstaat uit twee overwegingen. Men kan de vraag stellen of er in de relatie tussen een kind en een volwassene wel ooit sprake kan zijn van een werkelijk zelfstandige beslissing vanwege het kind; is er niet, ook bij uiterlijke instemming, een onbewust vorm van dwang? Daarnaast blijft de mogelijkheid dat ook bij authentieke keuze vanwege het kind, toch een storende faktor in het groeiproces kan optreden en dus de toekomst van het kind in het gedrang komt.

Het stellen van deze vragen volstaat niet om nu maar over te gaan tot het slaken van kreten, maar eerder om tot grondig onderzoek aan te zetten.

Spijtig genoeg moeten we vaststellen dat we terzake tot nu toe heel weinig weten. We weten echter voldoende om te betogen dat er bij het publiek talloze misvattingen bestaan en het is de verdienste (het was ook de doelstelling) van 'snoepjes' enkele van deze misvattingen uit de weg te ruimen. Zo zijn de brutale aanrandingen en desgevallend moord op kinderen niet het werk van de eigenlijke pedofiel. Omdat er mannen zijn die vrouwen verkrachten en vermoorden, moet men hierom de doorsnee heterofiele man niet van dezelfde neigingen verdenken. Het verschil tussen kinderaanrander en pedofiel is van analoge aard. De gewone pedofiel, zoals hij uit de schaarse onderzoeken naar voor komt, voelt enerzijds een intense genegenheid voor één of meer kinderen en heeft anderzijds de behoefte ze te strelen, zich te laten strelen, dijen, achterwerkje, en geslachtsdelen aan te raken en, als ultieme betrachting, zich hierbij te masturberen of te laten masturberen; penetraties zijn bij de 'normale' pedofiel uiterst zeldzaam of zelfs onbestaande.

Seksueel contact gaat hier dus samen met tederheid zoals dit bij gewone geliefden het geval is. Dit is uiteraard de reden waarom veel pedofielen zich in hun zelfbegrip "van geen kwaad bewust zijn" en dus verwonderd zijn dat de buitenwereld zo afwijzend tegen hen optreedt. Zij ervaren zich niet als "aanranders" of "kinderverlokkers". Anderzijds hebben pedofielen wel eens de neiging om dit type van pedofiel (dat wellicht het meest voorkomt) te idealiseren, terwijl het toch ook voorvalt dat een pedofiel neiging zich bij sommige mensen uit in een plotse opwelling om seksuele aanrakingen te hebben, ook bij vreemde kinderen die daar natuurlijk nogal van schrikken.

Wat er ook van zij, de kernvraag blijft gesteld: In welke zin kan een kind tot vrije keuze in staat zijn. Het antwoord kan niet zonder nuancering worden gegeven. Er is een duidelijk verschil in autonomie tussen een jongen van acht jaar en een meisje van veertien en het is best denkbaar dat kinderen van ca. 11 à 12 jaar werkelijk vrijwillig een vriendschap en een erotische relatie aangaan en daar ook vreugde aan beleven. De grote moeilijkheid lijkt me echter dat ik geen criterium vind dat de maatschappij in staat zou stellen het authentiek karakter van deze vrije keuze bij het kind te achterhalen.

Het tweede probleem heeft te maken met de mogelijke schade die het kind van deze erotische

relatie zou ondervinden. Hiervoor bestaan geen decisieve bewijzen en wie de (al te geringe) gegevens doorneemt, komt eerder tot de conclusie dat vrijwillig aangegane erotische kontakten geen noemenswaardige invloed hebben op de latere ontwikkeling van het kind.

Daarentegen is het vrijwel zeker dat de sterk afwijzende reacties van ouders en omgeving en vooral de beangstigende kruisverhoren door onbegrijpende politiemensen, ernstige trauma's kunnen nalaten. Toch zouden ook hierover meer wetenschappelijke gegevens moeten beschikbaar zijn vooraleer men tot definitieve stellingname kan komen. Terloops het volgende: velen van degenen die zo bezorgd zijn om de mogelijke schade voor de latere ontwikkeling, moeten toch weten dat de banbliksems over masturbatie, die gedurende vele decennia over kollegestudenten werden uitgesproken, nogal wat meer ravages hebben aangericht op het gebied van schuldcomplexen en storing van harmonische seksuele ontwikkeling dan die enkele pedofielen; toch herinner ik mij niet dat ooit één predikant hiervoor verantwoording heeft moeten afleggen.

Tot besluit het volgende.

1) We beschikken over onvoldoende gegevens om nu reeds normen op te stellen binnen dewelke bepaalde types van pedofilie moreel als strafrechtelijk vrijuit zouden kunnen gaan; ik sluit de mogelijkheid echter niet uit.

2) Vergeleken met het eerder beperkt belang van het "vergrijp" is de publieke afkeuring en ook de strafrechtelijke beteugeling - zelfs als ze gewenst kan zijn -in elk geval mateloos overtrokken.

Pleiten voor een wetswijziging of minstens voor een begrijpende rechtspraak is dus dringend nodig.

3) De gewone pedofielen zijn geen boosdoeners: ze hebben een seksuele gerichtheid waar ze niet om gevraagd hebben en al kan men (voorlopig wellicht) een aantal van hun daden onaanvaardbaar achten, zij zijn medemensen die veel meer nood hebben aan ons begrip, dan aan een brute ongenueanceerd afwijzing.